

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R. P. Valerii Reginaldi Bvrgvndi Seqvani E Societ: Iesv,
Praxis Fori Poenitentialis**

Ad Directionem Confessarii, In Vsv Sacri sui muneris ...

Regnault, Valère <1543-1623>

Mogvntiæ, 1617

Cap. 9. De peccatoiræ,

[urn:nbn:de:hbz:466:1-78477](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-78477)

illicita non est, ne quidem venialiter: obligatio confurgit implendi illud quod ita promissum est, ex cap. Debitorum De iureiurando. Et ratio est, ne ea iniuria Deo irrogetur, qua censendus sit in testem infidelis promissionis adductus.

Secunda propositio est, Quando bellum est iniustum ex parte capientis, captivus potest aufugere si non dederit fidem se aufugere nolle. Imo quantumcunque id iuraverit, & postea aufugerit, licet graviter peccet fugiendo, Prælati tamen cum eo dispensare potest, ex cap. Si vero, De iureiurando.

Tertia: Capti in bello etiam iusto si fidem non dederint se aufugere nolle, possunt aufugere. Quamvis enim glossa ad cap. Ius gentium distinct. 1. verbo *Servitutes*, secus sentiat per cap. Si quis servum, 17. questio. quarta: probabilius tamen est sententia Soti libr. 4. De iustitia & iure, questio. 2. artic. 2. dicentis, quod quiuis captivus potest aufugere siue sit Christianus siue non. Ratio est: quia huiusmodi captivitas est poena quædam iuris quæ infligitur à victoribus, qui locum tenent iudicis in bello iusto, ut supra diximus. Sicut ergo non est obligatio subeundi alias poenas, nisi quando à iudice infliguntur, ita ut infligendas evadere cum fieri potest, non sit illicitum: sic etiam, quia captivitas poena est corporis, qua vexandus est captivus, is licite potest aufugere ad illam evadendam. Canon autem quæ citat memorata glossa, intelligendus est de servis emptitijs quos constat non debere aufugere, quia dominos suos privarent sua possessione. Illi vero de quibus agimus, tantum eripiunt se à poena captivitatis.

119.

QUÆRITUR II. An captivi possint in bello iniusto exercere actum aliquem ad idem bellum spectatam. Cui questioni ut satisfiat præmittendum est: in bello notari primo, actum per quem hostis immediate offenditur in bello, cuiusmodi sunt reorum iactus, bombardarum discharges, & alij quibus configitur cum hoste. Secundo notari actum, qui quamvis sit ex se indifferens, & possit ad aliud ordinari quam ad bellandum, dispositio est tamen, & via ad ipsum bellandum actum: ut remigare in triremi Turcarum, asportare sarcinas, & necessaria ad bellum, munire vallo castrum, extruere propugnacula, & si quid aliud est huiusmodi. Ad questionem ergo cum Molina in tom. 1. tract. 2. de iustitia & iure, disput. 115. responderent sequentibus propositionibus.

Prima est, Ne quidem moris metu fas esse captivis in bello quod norunt iniustum, pugnare alicquem interficiendo vulnerando, percutiendo. Probat: quia id intrinsece malum est, ut pote innocentis percussio absque iure & auctoritate. Secunda est, Metu mortis, aut alterius notabilis detrimenti, velut abscissionis membri, fas esse remigare, aliaque similia facere. Probat: quia tales actus ex se indifferentes sunt, & ab agente in bonum finem referuntur: nimirum ad vitam propriam conservationem, quam ex lege charitatis homo anteferre potest vitam alienam. Nec refert quod is agat accommodate ad nocendum innocentibus, quia nihil tale intendit: sed totum id provenit ex malitia hostis iniusti, à quo ad talem actum metu incusso impellitur. Tertia est, Si non imminet notabilis detrimenti periculum, peccatum esse mortale captivis, aliquid talium facere. Ratio est, quia quiuis, si sine suo notabili detrimento potest, debet impedire aliena damna iniusta. Quare ad illa, ne quidem per accidens cooperari debet.

Quarta est, Ad vitam admodum maximum suæ reipublicæ damnatum, ut ad impediendam alicuius insignis castri, vel civitatis, vel regis, aut alterius insignis personæ captionem ab hostibus, captivum teneri abstinere à dictis actibus, etiam si mors illi subeunda sit. Probat: quia pro maximo Reipublicæ bono tenetur quisque sub mortali, vitam suam exponere. Talis tamen casus raro evenire potest, cum vix desint qui facile præsentent id quod talis recufaret facere: ita ut illius recufatio non censetur simpliciter necessaria ad vitandum tale damnatum. Quinta est, Metu mortis, aut amissionis membri fas esse captivis nocentibus inferre innocentibus in bonis externis: ea ad hostium imperium destruyendo, capiendo, asportando in triremes. Probat: quia tunc talibus bonis externis indigent ad vitam propriam conferuandam. Et quantum fas est cuique in extrema necessitate fumere de bonis aliorum ad conferuandam propriam vitam, tantum

damni fas est eiusmodi captivis, inferre bonis aliorum ad tuendam vitam propriam.

De repressaliis.

SVperest questio de repressalijs utrum sint licitæ. Quæ ut intelligatur observandum est, quod cum quis iniuste suis rebus spoliatur, nec potest alia ratione obtinere iustitiam, facultas ei concedi solet, ut tantumdem accipiat ab alijs qui ad spoliandos pertinent, hoc est, qui sunt de eodem regno, vel provincia. Quæ facultas dum exercetur sæpe interveniunt cædes, unde istud est genus quoddam belli. Communis autem sententia Summulariorum in verbo Repressaliæ est (ut questionibus respondeamus) quod repressaliæ sint sua natura licitæ, dummodo adsint tres conditiones: sine quibus peccatum committitur utendo tali modo persequendi suam iniuriam. Prima est: ut cum repressaliæ sint bellum quoddam offensivum, interveniant quæ in sect. 1. questio. 4. proposita sunt requiri in iusto bello offensivo. Secunda: ut non plus accipiat quam ablatum fuit, aut certe quam respondeat iniurijs illatis. Unde quia istud sæpe non observatur, fit ut repressaliæ ipsæ dicantur periculosa, nec satis convenire æquitati naturali. Tertia, ut repressaliæ non dantur contra personas Ecclesiasticas. Nam qui illas dedit nisi revocet intra mensem, excommunicatur per cap. vnicum De iniurijs in 6.

Circa quod adverte non incurri talem censuram si detur alicui facultas accipiendi à Clerico debitore, bona æquivalentia suo debito, quod aliter recuperare non potest: quia id non est dare repressalias: ad quas requiritur, ut vnus grauetur pro alio, propter modum quandam pignorationis. In illo casu autem Clericus grauetur pro seipso.

Adverte secundo, Eandem censuram incurri non tantum quando repressaliæ conceduntur expresse contra personas Ecclesiasticas, sed etiam quando concessæ contra locum in quo sunt personæ Ecclesiasticæ, circa has bonaque earum illæ extenduntur, vel executioni mandantur. Id quod in eodem cap. satis significatur, cum ultra concessionem extensione repressaliarum, circa personas Ecclesiasticas prohibetur: concessio quidem Superioribus: extensio vero Inferioribus executionibus illam: quantumcunque factam ab habente potestatem sufficientem & causâ bene ponderatâ, inuentâque iustâ: quia textus generaliter loquitur. Ita post glossam ad idem capitulum, habet Navar. in Enchir. cap. 17. nu. 136. Cōsequenter attingens quod in verbo Concedi, habet eadē glossa: talem extensionem, ne tunc quidem fieri posse, cum repressaliæ dantur ob debitum Clerici.

Quibus adde quod Suarez notat in 3. par. D. Thom. tomo 5. disput. 23. sect. 4. numero 50. cum in re proposita Inferiori ut recipiat, eadem proportione mensis spatium concedatur, quâ Superiori ut suam facultatem revocet: sicut hic ab illo die quo talem licentiam cōcessit debet computare mensum intra quem nisi illam revocet, censuram incurrat, etiam si executio nondum inchoata sit: ita Inferiorem debere talem mensum computare ab eo die quo executionem inchoavit, siue concessio multo, siue modico tempore præcesserit: quoniam ea temporis differentia nihil facit ad culpabilem executionem, ob quam proposita censura imponitur, & cuius respectu datur spatium vnus mensis ad respiciendum.

CAP. IX.

De peccato iræ.

SUMMARIUM.

- 121 Ira duplex est quædam in parte sensitiva hominis, & quædam in intellectu existens: quarum neutra est de se mala.
- 122 Quando contingat iram esse malam.
- 123 Quando mortale committatur irascendo.
- 124 Tres modi iræ mala.
- 125 Ira peccatum est capitale cuius sex filia ponuntur.
- 126 De indignatione, & tumore mentis.
- 127 De blasphemia, clamore & contumelia.
- 128 De rixa.

Ad

Ad quintum Decalogi præceptum reduci peccatum iræ patet ex verbis Domini Matth. 5. Audistis quia dictum est antiquis: Non occides: qui autem occiderit, reus erit iudicio. Ego autem dico vobis: quia omnis qui irascitur fratri suo reus erit iudicio. Qui autem dixerit fratri Raca, reus erit concilio. Qui autem dixerit fatue reus erit gehennæ ignis. Hæc enim satis indicant id ipsum præceptum violari non tantum per homicidium, sed etiam per iram tendentem ad illud: seu qua quis optat mortem proximi. Et eademque iræ tres distingui gradus (quod D. Thomas notat 2. 2. quæst. 158. art. 5. ad 3. Primum, iræ intus latentis: secundum, iræ foras prorumpentis in contumeliam, sed leuiorem: qualis est Raca; & tertium, prorumpentis in contumeliam grauem: qualis est fatue.

Documenta de peccato iræ.

Ad iudicandum autem specialiter de peccato iræ notanda sunt sequentia documenta. Primum est, quandam iram esse homini communem cum bellis: ex eo in parte sensitua contingentem, quod ille percipiat sensu malum aliquod sibi illatum, vel proxime inferendum, quod non possit à se facile repellere. Etenim ex tali perceptione nascitur, tanquam eiusdem mali leuamen, appetitio vicissim ei qui intulit aut illaturus est, inferendi aliud malum. Quandam vero esse propriam hominis, contingentem in rationali parte; quando intellectu malum illatum aut inferendum percipiente, oritur in voluntate desiderium ei qui intulit illud, aut illaturus est, inferendi aliud malum, ut ipsum illatum aut inferendum repellat: ex eaque repulsione ira definitur solum appetitus vini liciti, quæ est definitio utriusque iræ communis.

Secundum documentum est: Iram in parte sensitua hominis existentem non esse peccatum ex se, cum non sit actus ex libera voluntate proueniens, sed, sicut ceteræ passionēs, rem indifferentem esse. Certe non esse de se malam ex eo patet, quod valde utilis sit naturæ ad sui conseruationem. Vt enim illam amor ad boni prosecutionem iuuat; sic ira ad mali seu nociui depulsionem: neque eam torpere ac languere patitur.

Tertium documentum est, Neque iram in parte rationali existentem esse de se malam, sed bonam esse posse, iuxta illud Psal. 4. Irascimini & nolite peccare. Quod & probatur, quia potest esse rationi consentanea: ut censetur ea qua Damon, quia nobis author fuit mali, irascimur, decernendo ei deinceps obistere, nec vnquam ei acquiescere: atque adeo peccatum per quod ei consensimus, & potestatem in nos habet, ab anima nostra cum Dei auxilio eliminare omnino. Quæ ratione ira dicitur zelus.

Quartum documentum est, Eandem malam seu peccatum esse (quæ ratione dicitur iracundi) cum in ea modus à ratione præscriptus non seruetur. Quod contingere potest primo, ex parte obiecti: idque dupliciter; vel cum appetitur vindicta iniusta: qualis censetur ea cuius non datur causa legitima; aut quæ maior est quam oporteat; vel cum absque publica autoritate vindicta mandatur executioni. Contingere potest secundo, ex parte motus eiusdem iræ, vt cum quis nimium exandescit interius, vel per signa nimium patefacit exterius ipsum iræ motum. Priore modo autem peccatum est suo genere mortale, cum sit contra charitatem in proximum, vel contra iustitiam. Quod tamen, sicut à ira veniale esse potest: tum ex defectu plenæ deliberationis, vt cum illius motus præuenit perfectum rationis iudicium, tum ex paruitate materiæ seu nocuenti quod inferitur: vt cum quis ex appetitu vindictæ modicum malum alteri infert, vt qui puero aliquantulum vellit capillos: quod est exemplum D. Thomæ in cit. quæst. 158. art. 3. Posteriori modo vero peccatum est suo genere tantum veniale; vt potest quo de se nec charitas in proximum nec iustitia læditur, nisi forte quis adeo iræ accendatur interius, vt paratus sit facere aliquid quod peccatum sit mortale: aut exterius illam ostendat signis quibus grauius scandalizat præsentis.

Constitutum sit igitur ex his; peccatum mortale committi irascendo, primo, si homini innocenti desideretur graue malum: secundo, si nocenti quidem, sed qui non sit tantum malum meritis, quantum illi desideratur: tertio, si & no-

centi, & qui tantum malum meritis sit quidem, sed desideratur illi inferri contra ordinem iustitiæ: nempe non publica sed priuata autoritate. Exemplum est de eo qui vult per seipsum offensori fratri, inferre mortem quæ dignus est: peccat enim mortaliter tali appetitione vindictæ, ob defectum recti ordinis iustitiæ qui requirit vt vindicta (quæ infligitur pœna personalis, quam persona pati non tenetur nisi post sententiam iudicis) fiat à magistratu, non item à persona priuata: nisi vigeat necessitas defensionis in præsentis periculo: seu, vt Iurisperiti loquuntur, inconuenienti: quomodo Francisc. à Victoria in relect. De iure belli, numero 5. excusat eum qui accepto colapho, impingentem gladio incontinenti percussit, quando ad vitandam infamiam notabilem necessarium ei fuerit. Postremo si seruentur quidem prædicta, sed deficit finis debitus: vt quando ex odio priuato optatur alicui per iustitiæ ministros inferri graue malum quod vere meritis est.

Quintum documentum est: Tres distingui modos iræ malæ ex Aristot. lib. quarto, Ethic. cap. quinto, quos post Diuum Gregorium Nylicenū, & D. Damascenum, D. Thomas in sequenti articulo quinto, tangit. Primus est, quo aliqui celeriter irascuntur: & quibus non oportet, & quando non oportet, & vehementius quam oportet, sed statim placentur: similes calamis, vt habet Diuus Gregorius Romanus in libr. quinto Moral. capit. 3. qui citius quidem flammam faciunt, sed protinus in fauilla trigesunt. Secundus est, quo aliqui postquam exanduerunt, sunt prope admodum implacabiles: non dispares, vt ibidem habet D. Gregorius lignis durioribus quæ accensionem tarde suscipiunt, sed semel accensa difficiliter extinguuntur. Habet autem hic iræ modus fundamentum in humore melancholico, sicut præcedens in humore bilioso. Tertius, demum modus est quo aliqui iræ percipi nunquam placantur, nisi iniuriam vlti sint: non tam ob melancholiam aut bilem, vt antedicti: quam quia imaginationem delixam habent in vltionem, cuius faciendæ conueniens tempus expectant. Aduersus quos habetur illud D. Pauli, ad Roman. 12. Non vosmetipsos defendentes (Græcè ενδιδόχοιτες, id est, vltiscentes) charissimi, sed date locum iræ; scriptum est enim: Mihi vindictam, & ego retribuam.]

Possunt autem iidem modi spectari: vel vt initium, & quasi fundamentum habent in naturæ dispositione: quæ ratione passiones sunt nec bonæ, nec malæ moraliter; vel vt voluntariæ sunt, seu dependent à consensu voluntatis: eaque ratione sunt peccata specie distincta, per distinctas specie inordinationes, quas illis inesse satis intelligitur ex antedictis, & ad citatum art. 5. Cæter ostendit.

De ira vt est peccatum capitale.

Postremum documentum est ex D. Thoma in eadem quæst. 158. artic. 6. Peccatum iræ inter Capitalia poni, quia plura alia solent ex eo nasci siue ex parte obiecti ipsius, quod est vindicta; ad cuius appetitionem sub ratione iusti, & honesti, studium propriæ dignitatis solet allicere; siue ex parte impetus, quo in ira ipsa, homo ad multa inordinate agenda, & ad quiduis audiendum, vindictæ desiderio, se precipitat. Hinc ex Diuo Gregorio in libr. 31. Moral. capit. 31. à D. Thoma in sequenti articulo septimo, ponuntur sex filie peccati iræ, nempe indignatio, tumor mentis, clamor, contumelia, blasphemia seu maledictio, & rixa: ad quarum declarationem constituit, iram habere tres status.

Primum quidem in corde, ubi parit indignationem, & tumorem mentis. Indignatio autem est, qua illum à quo nos aliquid pati coniungit, contemnimus, ac vilipendimus tanquam indignum à quo tale quid patiamur. Ea vero tunc est peccatum mortale, cum habet coniunctum personæ contemptum, contra charitatem proximo debitam; aut cum in tantum procedat, vt paratus quis sit non iuuare talem proximum in his in quibus tenetur præcepto siue charitatis, siue iustitiæ: aut se ab illius amicitia, & conuersatione subtrahendo notabile scandalum adferat alijs: Extra quos casus peccatum esse tantum veniale expressit Toletus in tract. De peccatis capitalibus, cap. 38. Tumor mentis vero est, quo quis irascens extollit seipsum, ac præfert alteri. Vnde insurgere audeat ad tinnendam vindictam: ex qua audacia præterea

insurgunt in mente cogitationes de modo eiusdem vindictæ: ex cuius gravitate, genus istud peccati iudicandum est mortale esse: nisi defectus plenæ deliberationis excuset, prout loco cit. attingit idem Toletus.

127. Secundum statum ira habet in ore, ubi parit clamorem, contumeliam, & blasphemiam. Clamorem quidem faciendo ut vocem extollamus, multa inordinate, & confuse iactantes; contumeliam vero iactando conuicia verborum in proximum, blasphemiam demum, iactando in Deum. Atque de hac dictum est antea in lib. 18. tract. 2. De contumelia dicitur in sequenti libro 24. commodius, propter affinitatem quam habet cum detractione: ad hanc enim perinde affecta est ac rapina ad furtum ut ibidem tractatur. De clamore illud tantum occurrit monendum quod ibidem Toletus habet: cum ex se veniale peccatum esse: fieri autem mortale ob scandalum.

128. Tertium denique statum ira habet in operis executione: qua ex parte generat rixam: quæ ex Diuo Thoma 2. 2. quæst. 41. artic. 1. est quoddam bellum inter priuatas personas percutientes se mutuè ex ira; suoque genere peccatum esse mortale, patet: tum ex eo quod D. Paulus ad Galat. 5. eam numeret inter peccata carnis, quæ qui agunt regnum Dei non possidebunt: tum quia repugnat charitati & iustitiæ: ut pote spectans eo ut damnum corporale inferatur proximo. Aduertere tamen ex eodem D. Thoma ibidem: ex parte eius qui non est inuasor sed solum defensor, rixam nullum peccatum esse in illo, si non plus repugnet, aut lædat inuasorem quam necessarium sit se defendendum: neque ex odio inuasoris, aut ex ira inordinata id faciat; sed ex ordinato amore sui ipsius: quandoquidem licitum est vim vi repellere cum moderamine, ut dicitur, inculpatæ tutelæ. Item peccatum solummodo veniale esse si in alterutro prædictorum, ipse modicum excedat. Quod si multum excedat peccatum erit mortale. Ex parte autem eius qui est inuasor, non datur excusatio à mortali: nisi illa communis ex defectu deliberationis, aut exiguitatis materiæ seu damni illari: qua ratione à mortali frequenter excusantur rixæ pueriles, & per consequens ab excommunicatione lata in Clerici percussorem.

DEO GRATIAS.

LIBER SEPTIMVS, ET TERTIVS OPERIS VIGESIMVS SECVNDVS.

IN QVO TRADITVR SPECIALIS RATIO
iudicandi de peccatis, habito respectu ad sextum, & nonum Decalogi præceptum.

PRÆFATIO.

Hæc ratio continetur explicatione, tum actuum qui talibus præceptis prohibentur: tum peccati luxuriæ; tum etiam peccati gulæ, quod est ei affine. Complectetur ergo hic liber quatuor capita, quorum primum erit de actibus, qui prohibentur sexto præcepto, Non mœchaberis; secundum de iis, qui prohibentur nono, Non concupisces uxorem proximi; tertium, de peccato luxuriæ; & quartum, de peccato gulæ. De hac autem materia tractatur in Decreto Gratiani causa 32. & 36. per plures quæstiones: & in Decretalibus habetur titulus De adulteriis, & stupro. Tractatur etiam à D. Thoma 2. 2. quæst. 153. & 154. & à pluribus aliis tum Theologis, tum Summulariis, tum etiam Catechistis: quorum nonnullos Sebastianus Medices commemorat in summa de peccatis, tit. 8. quæst. 1. quibus accesserunt aliquot recentiores.

CAP. I.

De actibus prohibitis sexto Decalogi præcepto.
Non mœchaberis.

SVMMARIVM.

- 1 Actus prohibiti sexto præcepto Decalogi.
- 2 Cogitationum turpium exclusio à peccato ob defectum voluntarij.
- 3 Excusatio pollutionum nocturnarum ob eandem causam.
- 4 Ad quid reneatur puella cum opprimitur.
- 5 Contactus carnales sic de se indifferentes sunt, ut contigat plurimum peccata esse mortalia; & quando contingat; & cuius speciei sint.
- 6 De his que sunt non carnalis, sed honeste delectationis causa, ac de his que sunt inter coniuges.
- 7 Iudicium de aspectibus turpibus quando sint, aut non sint peccata mortalia.
- 8 Iudicium de verbis turpibus siue prolatis, siue auditis.

Sexto Decalogi præcepto prohibetur, ut notatum est à D. August. quæst. 71. in Exodum non tantum adulterium: sed etiam omnis carnalis actus voluntarius: siue sit copula, siue pollutio carnalis, siue actus ad copulâ aut pollutionem carnalem disponens: hicque rursus; siue sit exterior, siue interior, atque exterior; siue sit factum aliquod; nimirum libidinosus aspectus, aut contactus, puta osculatio, aut aliud eiusmodi; siue etiam aliquod verbum; ut sermo impudicus & cantilenæ lasciuæ. Interior vero; siue sit mentis, ut cogitatio libidinosa: siue voluntatis, ut propositum committendi actum carnalem, & deliberata de eo complacencia. Nam ad actum etiam interiore libidinosum, prohibitio huius præcepti extendit, patet per illud Matth. 5. Audistis, quia dictum est antiquis, Non mœchaberis. Ego autem dico vobis, quod omnis qui viderit mulierem ad concupiscendum eam, iam mœchatus est eam in corde suo. Patet adhuc ex eo, quod complacencia in imaginatione rei turpis, sit plane similis ei quæ contigit in eisdem rei vfu, ut ostenditur à simili: quia ex imaginatione occisionis, vel crudelis tractationis inimici, afficitur quæ eadem ratione